MAISEMA-ALAN SUOJELIJAT, MAANPÄÄLLÄ JA ALAPUOLELLA – MAAPERÄ KESKITYKSESSÄ

Palautelomakkeen linkki ja QR-koodi:
https://ecolise.eu/curiosoil-lesson-plan-form-FI

Aihe: Etiikka
Kesto: 45 minuuttia. Huomioithan, että annetut ajat ovat vain ohjeellisia ja erittäin tiukkoja, eivätkä ne mahdollista pidempiä keskusteluja.
Ikäryhmä: 14–16 vuotta
Aihe: Eettinen vastuumme maaperästä: Maiseman vartijat maan päällä ja alla

Yhteys CURIOSOIL-työkaluihin:

- SLAF, erityisesti ARVOJEN osalta
- Soil Curiosity Kit tulee lopulta tarjoamaan aktiviteetteja, jotka käsittelevät suoraan ja epäsuorasti etiikkaa ja maaperää, mukaan lukien tämäntyyppistä keskustelua.

OPPIMISTAULOKSET

Tieto:
- Ymmärtää, miten maaperä ylläpitää elämää ja tukee ekosysteemejä, ja mitä se merkitsee eettisesti sekä maaperän suojelun eettiset ulottuvuudet
- Tunnustetaan maaperä uusiutumattomana, arvokkaana luonnonvarana, joka vaatii moraalista harkintaa
- Tunnista, miten yhteiskunnalliset järjestelmät ja henkilökohtaiset valinnat vaikuttavat maaperän terveyteen maailmanlaajuisesti

Taidot:
- Kehittää kriittistä ajattelua ympäristöetiikasta
- Harjoittele yhteistyöhön perustuvaa ongelmanratkaisua
- Soveltaa eettistä päättelyä tosielämän tilanteissa

Osaaminen:
- Ympäristökansalaisuus ja vastuullisuus
- Eettinen päätöksenteko kestävän kehityksen yhteydessä
- Monimutkaisten moraalisten käsitteiden kommunikointi

MAAPERÄOSAAMISALUEIDEN KANSSA YHDENMUKAISET OPPITAVOITTEET

1. Maaperän elämä ja toiminnot
Indikaattorit: Oppilaat osaavat selittää, miksi maaperä ansaitsee eettistä huomiota, koska se on elävä järjestelmä, joka isännöi "maaperän ravintoverkkoa".
Kuvaukset: Opiskelijat kuvailevat maaperää elävänä järjestelmänä ja ilmaisevat sen roolin muiden ekosysteemien tukemisessa, sen vaikutukset ruokaturvaan ja ekosysteemien terveyteen eettisten argumenttien perustana sen suojelulle.

2. Maaperän monimuotoisuus
Indikaattorit: Oppilaat tunnistavat maaperän yhteiseksi hyödykkeeksi, joka on välttämätön ihmisyhteiskuntien hyvinvoinnille ja jolla on syvät yhteydet kulttuuriin. Oppilaat tunnistavat maaperän biologisen monimuotoisuuden vähenemisen ja maaperän huonontumisen moraaliset seuraukset.

Kuvaukset: Oppilaat yhdistävät maaperän monimuotoisuuden oikeudenmukaisuuden, tulevien sukupolvien oikeuksien ja luonnonjärjestelmien sisäisen arvon käsitteisiin.

3. Maaperän uhat
Indikaattorit: Opiskelijat tunnistavat maaperän huonontumisen eettiset ulottuvuudet
Kuvaukset: Opiskelijat analysoivat, miten maaperään liittyvät uhat herättävät kysymyksiä sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta, globaalista tasa-arvosta ja moraalisesta vastuusta.

4. Maaperäliuokset
Indikaattorit: Opiskelijat ehdottavat eettisesti perusteltuja maaperän suojelutoimia
Kuvaukset: Opiskelijat tunnistavat erilaisia maaperän terveyteen liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia ja kehittävät henkilökohtaisia ja kollektiivisia toimintasuunnitelmia, jotka perustuvat vastuullisuuden, oikeudenmukaisuuden ja huolenpidon eettisiin periaatteisiin.

TUNNIN RAKENNE

Aktiviteetti 1: Maaperänhoitopiiri (10 minuuttia)

Kuvaus: Oppilaat muodostavat piirin ja osallistuvat ohjattuun keskusteluun, jossa he tutkivat suhdettaan maaperään eettisten näkökulmien kautta.

Materiaalit:
- Pieni kourallinen paikallista multaa kirkkaissa astioissa (yksi oppilasta kohden)
- Suurennuslasit (valinnainen)
- Maaperän etiikan kysymyskortit (LIITE 1)
- Muistiinpanoja

Asennusohjeet:
Järjestä tuolit ympyrään. Aseta maanäytteet keskelle. Valmistele kysymyskortit.

Vaiheittainen prosessi:
1. Jokainen oppilas ottaa maanäytteen ja tarkkailee sitä minuutin ajan. Myös Curiosity Kitin multimediaresursseja (video, ääni, kuvat) voidaan käyttää.
2. Opettaja esittää avauskysymyksen: "Millainen eettinen suhde meillä on tähän maaperään?"
3. Oppilaat jakavat kysymyskortteja ja lukevat yhden ääneen.
4. Lyhyt keskustelu jokaisen kysymyksen jälkeen (30 sekuntia vastausta kohden)
5. Päätä oppilaat sanomalla yhden sanan, joka kuvaa heidän eettistä näkemystään maaperästä.

Tallennus:
Opiskelijat kirjoittavat yhden sanan eettisen vastauksensa tarralapulle.

Jatkodokumentaatio:
Luo taululle "Maaperän etiikan sanapilvi"

Opetussuunnitelman sisällön viite:
Ympäristöetiikka, moraalinen vastuu, vastuullisuuden käsitteet

<u>Aktiviteetti 2: Maaperän dilemma -teatteri (15 minuuttia)</u>

Kuvaus: Oppilaat esittävät lyhyitä roolileikkejä, jotka kuvaavat maaperän käyttöön liittyviä eettisiä ongelmia ja kehittävät empatiaa sekä ymmärrystä eri näkökulmia kohtaan.

Materiaalit:
- Skenaariokortit, joissa on maaperään liittyviä eettisiä kompromisseja ja ongelmia (LIITE 2)
- Yksinkertaisia rekvisiittoja (hattuja, kylttejä tai nimilappuja rooleille)
- Ajastin

Asennusohjeet:
Jaa luokka 4–5 hengen ryhmiin. Jokainen ryhmä saa erilaisen skenaariokortin, jossa on roolit (maanviljelijä, ympäristötieteilijä, paikallisyhteisön jäsen, tulevaisuuden sukupolven edustaja jne.).

Vaiheittainen prosessi:
1. Ryhmät saavat skenaariokortit (2 minuuttia aikaa lukea ja jakaa roolit)
2. 5 minuutin valmisteluaika mini-esityksille
3. Jokainen ryhmä esittää kahden minuutin mittaisen eettisen dilemmakohtauksensa
4. Yleisö ehdottaa eettisiä ratkaisuja jokaisen esityksen jälkeen
5. Ryhmät äänestävät vakuuttavimmasta esitetystä eettisestä argumentista

Tallennus:
Jokainen ryhmä kirjoittaa valitsemansa eettisen ratkaisun fläppitaululle.

Jatkodokumentaatio:
Esittele eettisiä ratkaisuja luokkahuoneessa

Opetussuunnitelman sisällön viite:
Sovellettu etiikka, sidosryhmien näkökulmat, moraalinen päättely

Aktiviteetti 3: Maaperäratkaisujen lupauspuu (12 minuuttia)

Kuvaus: Opiskelijat luovat yhteistyössä "lupauspuun", jossa he sitoutuvat tiettyihin, myönteisiin toimiin maaperän suojelemiseksi eettisten periaatteiden mukaisesti.

Materiaalit:
- Suuren paperipuun ääriviivat seinällä/levyllä
- Värillisiä paperilehtiä (leikattavia muotoja)
- Tussit/kynät
- Teippiä tai liimapuikkoja

Asennusohjeet:
Kiinnitä seinälle suuren puun ääriviivat. Valmistele värillisiä paperilehtiä. Aseta kirjoitusasemat kirjoitusvälineineen.

Vaiheittainen prosessi:
1. Opiskelijat pohtivat omia toimiaan maaperän suojelemiseksi (LIITE 3)
2. Jokainen oppilas kirjoittaa paperille yhden erityisen, saavutettavissa olevan sitoumuksen.
3. Opiskelijat jakavat lupauksensa parin kanssa ja selittävät eettiset perustelut
4. Oppilaat kiinnittävät lehtiä puuhun luoden visuaalisen sitoutumisen esityksen
5. Luokka lukee ääneen valittuja lupauksia inspiraation saamiseksi

Tallennus:
Lehdille kirjoitettuja yksittäisiä lupauksia

Jatkodokumentaatio:

Valokuva valmiista lupauspuusta tulevaa tarvetta varten

Opetussuunnitelman sisältöviite: Henkilökohtainen etiikka, ympäristötoiminta, moraalinen sitoutuminen

Aktiviteetti 4: Maaperän suojelijoiden pohdinta (8 minuuttia)

Kuvaus: Oppilaat tekevät reflektiivisen kirjoitusharjoituksen, jossa he yhdistävät oppimansa henkilökohtaisiin arvoihin ja tulevaisuuden toimintaan.

Materiaalit:
- Pohdintatehtävät
- Kynät
- Pehmeä taustamusiikki (valinnainen)

Asennusohjeet:
Jaa pohdinta-arkkeja. Himmennä valoja hieman ja soita rauhallista instrumentaalimusiikkia luodaksesi mietiskelevän tunnelman.

Vaiheittainen prosessi:
1. Opiskelijat täyttävät ohjatun reflektiotehtävän
2. Yhden keskeisen näkemyksen jakaminen kumppanin kanssa
3. Luokan päätöspiiri – jokainen oppilas kertoo yhdellä sanalla, miltä hänestä tuntuu "maaperän vartijana"

Tallennus:
Valmiit pohdinta-arkit

Seurantadokumentaatio: Opiskelijat säilyttävät työarkkeja eettisissä portfolioissa

Opetussuunnitelman sisältöviite: Moraalinen kehitys, henkilökohtainen vastuu, ympäristönhoito

---

ARVIOINTI

Muodostava arviointi:
- Keskusteluihin ja roolipeleihin osallistumisen havainnointi
- Toiminnoissa osoitetun eettisen päättelyn laatu
- Vertaispalaute parikeskustelujen aikana

<u>Loppuarviointi:</u>
- Pohdintatehtävän vastaukset, jotka osoittavat maaperän etiikan ymmärrystä
- Henkilökohtaisten lupausten luovuus ja toteutettavuus
- Eettisen sanaston ja käsitteiden esittely keskusteluissa

ERINOMAISTUSSTRATEGIAT

Edistyneille oppijoille:
- Tarjota lisää eettisiä viitekehyksiä (deontologinen, johdonmukainen, hyve-etiikka) maaperäongelmien analysoimiseksi
- Määritä johtajuusroolit ryhmäaktiviteeteissa
- Kannusta yhteyksiä muihin ympäristöoikeudenmukaisuuteen liittyviin kysymyksiin

Vaikeuksissa oleville oppijoille:
- Tarjoa lauseenaloituksia keskusteluille ja kirjallisille töille
- Tarjoa visuaalisia apuvälineitä, jotka osoittavat maaperän merkityksen
- Salli suulliset vastaukset joissakin aktiviteeteissa kirjoitettujen sijaan

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole opetuskieli:
- Anna avainsanasto käännöksineen
- Kannusta äidinkielen käyttöä alkuvaiheen ideointivaiheessa
- Yhdistä kaksikielisten vertaisten kanssa saadaksesi tukea

LISÄTOIMINTAA

Välittömät pidennykset:
- Luo "Maaperän eettisten ohjeiden" luokka, joka yhdistää kaikki näkemykset
- Suunnittele julisteita, jotka edistävät eettistä maaperän käsittelyä
- Tutkimus ja esittely alkuperäiskansojen maaperän hoitokäytännöistä

Kotiopiskelu:
- Haastattele perheenjäseniä heidän suhteestaan maaperään
- Dokumentoi henkilökohtaiset maaperän suojelutoimet viikon ajan
- Kirjoita paikalliselle poliitikolle kirje maaperän suojelun etiikasta

<u>Terveys- ja turvallisuusnäkökohdat:</u>
- Varmista, että maaperänäytteet ovat peräisin turvallisista ja saastumattomista lähteistä. Varmista, että näytteet EIVÄT ole peräisin suojelualueilta ja että olet pyytänyt maanomistajalta lupaa.
- Tarjoa käsidesiä maaperän käsittelyn jälkeen
- Tarkista mahdolliset allergiat maaperälle tai kasvimateriaaleille
- Pidä kulkuväylät selkeinä liikkumisen aikana

MAAPERÄETIIKAN KYSYMYSKORTIT

Ohjeet opettajalle: Tulosta nämä kortit kartongille ja leikkaa ne irti. Käytä 8–10 korttia 25–30 oppilaan luokalle. Jokainen kortti sisältää ajatuksia herättävän kysymyksen maaperää koskevan eettisen keskustelun herättämiseksi.

KORTTI 1
Onko meillä moraalinen velvollisuus suojella maaperää tuleville sukupolville?

Mieti: Mitä olemme velkaa vielä syntymättömille lapsille? Onko oikeudenmukaista, että käytämme maaperän resursseja, joiden muodostuminen on kestänyt tuhansia vuosia?

KORTTI 2
Onko maaperällä oikeuksia, aivan kuten ihmisillä ja eläimillä?

Mieti: Mikä tekee jostakin oikeuksien arvoisen? Missä määrin meidän tulisi huolehtia maaperästä vain siksi, että se on täynnä elämää (elämän itseisarvo)? Vai pitäisikö meidän huolehtia maaperästä, koska se on yhteinen hyödyke?

KORTTI 3
Onko eettistä kasvattaa ruokaa maaperää vahingoittavilla menetelmillä, jos se ruokkii nälkäisiä ihmisiä tänä päivänä?

Mieti: Miten tasapainotamme ihmisten välittömät tarpeet ja pitkän aikavälin ympäristönsuojelun?

KORTTI 4
Kuka on vastuussa, kun maaperä tuhoutuu – kaivosyhtiö, yksittäinen maanviljelijä, hallitus vai koko yhteiskunta?

Mieti: Kenellä on moraalinen vastuu ympäristövahinkojen sattuessa?

KORTTI 5
Onko oikeudenmukaista, että vauraat maat tuovat ruokansa köyhemmistä maista ja että markkinoiden paine johtaa usein intensiivisiin, laajamittaisiin maatalousjärjestelmiin, joissa on epäoikeudenmukaiset työolot ja alhaisemmat ympäristöstandardit, jotka vahingoittavat näiden maiden maaperää?

Ajattele: Globaali oikeudenmukaisuus, ympäristökolonialismi ja reilu kauppa ruokajärjestelmissä.

KORTTI 6
Pitäisikö meidän syödä vähemmän maaperää vahingoittavia ruokia maaperän suojelemiseksi, vaikka nauttisimmekin näistä tuotteista tai ne olisivat taloudellisesti kannattavia? Mitkä ruoat mielestäsi vahingoittavat maaperää ja millä tavalla?

Mieti: Henkilökohtainen vapaus vs. ympäristövastuu. Milloin ympäristöetiikan tulisi ohjata yksilön valintoja?

KORTTI 7
Onko väärin rakentaa taloja ja teitä hedelmälliselle viljelysmaalle, kun ihmiset tarvitsevat koteja?

Mieti: Kilpailevat ihmisten tarpeet – asuminen vs. ruoantuotanto. Miten teemme eettisiä valintoja maankäytöstä?

KORTTI 8
Onko meillä oikeus käyttää kemikaaleja maaperässä, jos emme täysin ymmärrä niiden pitkäaikaisvaikutuksia?

Mieti: Varovaisuusperiaatetta, tieteellistä epävarmuutta ja moraalista päätöksentekoa riskin alla.

KORTTI 9
Pitäisikö varakkaiden ihmisten maksaa enemmän maaperän suojelemisesta, koska he kuluttavat enemmän resursseja?

Ajattele: Ympäristöoikeudenmukaisuus, taloudellinen eriarvoisuus ja kulutustottumuksiin perustuva vastuu.

KORTTI 10
Onko eettistä patentoida siemeniä ja rajoittaa, mitä viljelijät saavat kasvattaa omassa maaperässään?

Ajattele: Yritysten määräysvaltaa luonnosta, maanviljelijöiden oikeuksia ja biologisten luonnonvarojen omistamisen etiikkaa.

KORTTI 11
Mitä olemme velkaa lieroille, bakteereille ja muille maaperässä eläville olennoille?

Mieti: Maaperäeliöiden moraalista asemaa, biodiversiteetin etiikkaa ja suhdettamme näkymättömään elämään.

KORTTI 12
Pitäisikö koulujen opettaa maaperän suojelusta aivan kuten ne opettavat kierrätyksestä?

Ajattele: Kasvatusvastuuta, ympäristölukutaitoa ja kansalaisten valmentamista ympäristöhaasteisiin.

KORTTI 13
Onko väärin haaskata ruokaa, kun tiedämme, että ruoantuotanto vahingoittaa maaperää?

Mieti: Henkilökohtaista vastuuta, jätteen etiikkaa ja päivittäisten valintojemme piileviä ympäristökustannuksia.

KORTTI 14
Onko kaupunkilaisilla sama vastuu maaperän suojelemisesta kuin maaseudun asukkailla, jotka asuvat lähempänä viljelysmaata?

Mieti: Maantieteellinen sijainti ja moraalinen vastuu, kaupunkien ja maaseudun väliset yhteydet sekä ympäristökansalaisuus.

KORTTI 15

Pitäisikö meidän käyttää teknologiaa keinotekoisen maaperän luomiseen vai keskittyä luonnollisen maaperän suojeluun?

Mieti: Teknologia vastaan luonto, innovaatio vastaan luonnonsuojelu ja luonnonjärjestelmien korvaamisen etiikka.

KORTTI 16
Onko eettistä ostaa halpaa ruokaa, jos tiedämme sen kasvatuksessa käytetyt maaperää vahingoittavat menetelmät?

Mieti: Kuluttajan vastuuta, taloudellisia paineita ja ostopäätösten moraalisia ulottuvuuksia.

KORTTI 17
Mitä sanoisit maanviljelijälle, joka sanoo: "Minun täytyy ruokkia perheeni tänään – en voi murehtia maaperästä 50 vuoden kuluttua"?

Mieti: Välitön selviytyminen vs. pitkän aikavälin kestävyys, empatia vaikeissa taloudellisissa tilanteissa ja käytännön etiikka.

KORTTI 18
Pitäisikö maaperää suojella kansainvälisellä lailla, joka olisi samanlainen kuin uhanalaisia lajeja suojelevat lait?

Mieti: Globaali hallinto, ympäristölainsäädäntö ja onko maaperällä oikeudellista suojaa.

KORTTI 19
Onko oikeudenmukaista pyytää köyhiä maita suojelemaan maaperäänsä, jos rikkaat maat ovat vahingoittaneet omaansa teollistumisen aikana?

Mieti: Historiallinen vastuu, globaali oikeudenmukaisuus ja oikeudenmukainen taakanjako ympäristönsuojelussa.

KORTTI 20
Onko meillä eettinen velvollisuus ennallistaa vaurioitunutta maaperää, vaikka se olisi kallista ja veisi vuosikymmeniä?

Ajattele: Moraalinen korjaus, ympäristön ennallistaminen ja pitkän aikavälin ajattelu eettisessä mielessä.

OPETTAJAN OHJEET KORTTIEN KÄYTTÖÖN:

Keskusteluvinkkejä:
- Varaa opiskelijoiden alustaville vastauksille 30–45 sekuntia

- Kannusta oppilaita selittämään päättelynsä
- Kysy jatkokysymyksiä, kuten "Mitä sanoisi joku, joka on eri mieltä?"
- Yhdistä vastaukset laajempiin eettisiin periaatteisiin (oikeudenmukaisuus, huolenpito, oikeudet, vastuu)

Sopeutumisideoita:
- Nuoremmille oppilaille: Valitse yksinkertaisemmat kortit (#1, #2, #6, #13)
- Edistyneille opiskelijoille: Yhdistä useita kortteja monimutkaisempia tilanteita varten
- Väittelyformaatti: Käytä vastakkaisia kortteja luodaksesi jäsenneltyjä argumentteja

Kulttuurisensitiivisyys:
- Huomaa, että maatalouskäytännöt vaihtelevat alueittain
- Kannusta oppilaita jakamaan omasta kulttuuritaustastaan tulevaa tietoa
- Vältä tuomitsevaa kieltä erilaisista maanviljelysperinteistä

MAAPERÄN DILEMMA -TEATTERISKENAARIOKORTIT

Ohjeet opettajalle: Tulosta nämä skenaariokortit eriväriselle paperille ja leikkaa ne irti. Jokainen kortti sisältää kokonaisen skenaarion ja roolit. 4–5 oppilaan ryhmät esittävät kahden minuutin kohtauksia, joissa tutkitaan näitä eettisiä ongelmia.

SKENAARIOKORTTI 1: NÄLKÄINEN KYLÄ
Miljöö: Pieni maatalouskylä Itä-Euroopassa, josta on pulaa ruoasta

Dilemma: Kylän maaperästä tulee vuosi vuodelta vähemmän hedelmällinen tehoviljelyn vuoksi, mutta ihmiset ovat nyt nälkäisiä ja tarvitsevat välitöntä ruoantuotantoa.

ROOLIT:
- Kylänjohtaja: Haluaa ruokkia ihmisiä välittömästi, ehdottaa enemmän lannoitteita
- Ympäristötieteilijä: Varoittaa, että tehoviljely tuhoaa maaperän pysyvästi
- Iäkäs maanviljelijä: On nähnyt maaperän laadun heikkenevän 40 vuoden aikana, huolissaan lastenlapsista
- Nuori vanhempi: Hänellä on nälkäisiä lapsia, hän tarvitsee ruokaa tänä vuonna, eikä malta odottaa pitkäaikaisia ratkaisuja
- Tulevan sukupolven edustaja: Puhuu vielä syntymättömien lasten puolesta, jotka perivät vahingoittuneen maan

Keskeinen kysymys: Pitäisikö kylän asettaa etusijalle välittömät ruokatarpeet vai maaperän pitkän aikavälin terveys?

SKENAARIOKORTTI 2: KEHITYSPÄÄTÖS
Miljöö: Kaupunginvaltuuston kokous suunnitellusta ostoskeskuksesta

Dilemma: Suuryritys haluaa rakentaa ostoskeskuksen kaupungin hedelmällisimmälle viljelysmaalle ja lupaa 500 työpaikkaa ja verotuloja.

ROOLIT:
- Kaupunginvaltuuston johtaja: Haluaa taloudellista kehitystä ja työpaikkoja työttömille asukkaille

- Paikallinen maanviljelijä: Omistaa hedelmällisen maan, tarvitsee rahaa, mutta rakastaa maanviljelyä
- Ympäristöaktivisti: Väittää, että hedelmällistä maaperää ei pitäisi koskaan päällystää
- Työtön työntekijä: Tarvitsee kipeästi työtä, tukee ostoskeskuksen kehitystä
- Koululainen: Huolissaan sukupolvensa ruokaturvasta ja ilmastonmuutoksesta

Keskeinen kysymys: Onko talouskehitys hedelmällisen maatalousmaan uhraamisen arvoista?

SKENAARIOKORTTI 3: KEMIKAALIN VALINTA
Ympäristö: Perheviljelmä, jolla on tuholaisepidemia, joka uhkaa satoa

Dilemma: Uusi torjunta-aine pelastaa tämän vuoden sadon, mutta voi vahingoittaa maaperän eliöitä ja saastuttaa pohjavettä.

ROOLIT:
- Maatilan omistaja: Taloudellinen tuho uhkaa, jos sato epäonnistuu, harkitsee torjunta-aineiden käyttöä
- Maaperätieteilijä: Selittää, miten kemikaalit vahingoittavat hyödyllisiä maaperäbakteereja ja lieroja
- Naapuri: Huolissaan veden saastumisesta, joka vaikuttaa heidän perheensä terveyteen
- Maatalousneuvoja: Suosittelee kannattavia mutta mahdollisesti haitallisia viljelymenetelmiä
- Luomuviljelijä: Jakaa kokemuksia kemikaalittomista vaihtoehdoista, joiden vaikutus kestää jonkin aikaa

Keskeinen kysymys: Pitäisikö viljelijöiden käyttää maaperää vahingoittavia kemikaaleja pelastaakseen välittömän toimeentulonsa?

SKENAARIOKORTTI 4: MAAILMANLAAJUINEN ELINTARVIKKEIDEN KAUPPA
Tilanne: Kansainväliset kauppaneuvottelut

Dilemma: Varakas eurooppalainen maa haluaa tuoda halpaa ruokaa kehitysmaasta, mutta viljelymenetelmät vahingoittavat viejämaan maaperää.

ROOLIT:
- Euroopan kauppaedustaja: Haluaa halpojen elintarvikkeiden tuontia pitääkseen kuluttajahinnat alhaisina
- Kehitysmaiden maanviljelijä: Tarvitsee tuloja, mutta viljelymenetelmät tuhoavat paikallista maaperää
- Ympäristöoikeuden puolustaja: Väittää, että rikkaat maat hyödyntävät köyhempien maiden luonnonvaroja
- Eurooppalainen kuluttaja: Haluaa kohtuuhintaista ruokaa, ei ymmärrä ympäristökustannuksia
- Kansainvälinen maaperäasiantuntija: Selittää, miten maailmanlaajuiset kauppamallit vaikuttavat maaperän huonontumiseen

Keskeinen kysymys: Onko eettistä, että rikkaat maat tuovat maahan maaperää vahingoittavilla menetelmillä tuotettua ruokaa?

SKENAARIOKORTTI 5: ILMASTOKONFLIKTI
Ympäristö: Yliopiston tutkimuskokous ilmastonmuutoksen ratkaisuista

Dilemma: Tutkijat keskustelevat siitä, pitäisikö keskittyä olemassa olevan maaperän suojeluun vai kehittää keinotekoisia vaihtoehtoja ilmastonmuutoksen pahentuessa.

ROOLIT:
- Perinteinen ekologi: Uskoo, että luonnollisen maaperän suojelun tulisi olla etusijalla
- Teknologiatutkija: Väittää, että keinotekoinen maaperä voisi ruokkia ihmisiä nopeammin kuin ennallistaminen
- Alkuperäiskansojen tiedon säilyttäjä: Jakaa perinteisiä maaperänhoitokäytäntöjä esi-isiensä ajoilta
- Ilmastonmuutoksen pakolainen: Edustaa ihmisiä, jotka pakenevat alueilta, joilla maaperä on tuhoutunut
- Yliopiston rahoituskomitea: Päätettävä, mihin rajalliset tutkimusrahat investoidaan

Keskeinen kysymys: Pitäisikö meidän investoida luonnon maaperän suojeluun vai teknologisten vaihtoehtojen kehittämiseen?

SKENAARIOKORTTI 6: SIEMENMONOPOLI
Ympäristö: Oikeussali, jossa maanviljelijää haastetaan oikeuteen siementen säästämisestä

Dilemma: Suuri yritys väittää maanviljelijän loukanneen heidän patenttiaan säilyttämällä omassa maassaan kasvatettujen kasvien siemeniä.

ROOLIT:
- Yritysjuristi: Väittää, että yritys investoi siementen kehittämiseen ja ansaitsee voittoa
- Pienviljelijä: Uskoo, että viljelijöillä on aina ollut oikeus säästää siemeniä mailtaan
- Tuomari: Joutuu tekemään päätöksen yritysoikeuksien ja perinteisten viljelykäytäntöjen välillä
- Kuluttajien puolustaja: Huolissaan ruoan hinnoista, jos viljelijät eivät pysty säästämään siemeniä
- Maataloushistorioitsija: Selittää, miten siementen säästäminen on ollut olennaista maaperän sopeutumiselle

Keskeinen kysymys: Kenellä on oikeus kontrolloida maaperässä kasvavia asioita – yrityksillä vai maanviljelijöillä?

SKENAARIOKORTTI 7: LIHADILEMMA
Ympäristö: Perheillallinen keskusteluna ruokavalion muuttamisesta

Dilemma: Perhe oppii, että karjankasvatus käyttää paljon enemmän maata ja vahingoittaa maaperää enemmän kuin kasvinviljely, mutta he rakastavat lihansyöntiä.

ROOLIT:
- Ympäristötietoinen teini: Haluaa perheen ryhtyvän kasvissyöjäksi
- Perinteinen isovanhempi: Uskoo lihan olevan välttämätöntä terveydelle ja kulttuurille
- Työssäkäyvä vanhempi: Huolissaan perheen aterioiden vaihtamisen kustannuksista ja ajasta
- Paikallinen karjankasvattaja: Väittää, että hyvin hoidettu laiduntaminen itse asiassa auttaa maaperää

- Ravitsemusterapeutti: Selittää eri ruokavalioiden terveysvaikutukset

Keskeinen kysymys: Onko perheillä eettinen velvollisuus vähentää lihankulutusta maaperän suojelemiseksi?

SKENAARIOKORTTI 8: KAUPUNKIPUUTARHA
Ympäristö: Kaupungin asuinalueen kokous tyhjästä tontista

Dilemma: Asukkaat haluavat perustaa yhteisöpuutarhan saastuneelle kaupunkimaaperälle, mutta sen puhdistaminen on kallista ja aikaa vievää.

ROOLIT:
- Yhteisön organisaattori: Haluaa tuoretta ruokaa pienituloisille naapurustoille
- Maaperän kunnostuksen asiantuntija: Selittää saastuneen maaperän vaarat ja puhdistuskustannukset
- Kaupunginvaltuutettu: Hänellä on rajallinen budjetti ympäristöhankkeisiin
- Paikallinen vanhempi: Haluaa lasten oppivan ruoanviljelystä, mutta pelkää maaperän saastumista
- Ympäristöoikeusaktivisti: Väittää, että köyhät naapurustot ansaitsevat puhtaan maaperän aivan kuten rikkaat alueet

Keskeinen kysymys: Pitäisikö yhteisöjen hyväksyä saastunut maaperä vai vaatia kallista puhdistusta ympäristöoikeudenmukaisuuden nimissä?

SKENAARIOKORTTI 9: PERINTÖJEN JAKO
Miljöö: Perhekokous maatilan perimisestä

Dilemma: Sisarusten on päätettävä, jatkavatko he kestävää viljelyä (alhainen voitto) vai vuokraavatko he maata tehoviljelyyn (suuri voitto, mutta maaperä vahingoittuu).

ROOLIT:
- Vanhin sisarus: Haluaa kunnioittaa vanhempiensa kestävän viljelyn perintöä
- Liikemieshenkinen sisarus: Tarvitsee rahaa maalta lasten koulutuksen maksamiseen
- Ympäristönsuojelija: Uskoo, että maata tulisi suojella voitosta riippumatta
- Paikallinen maatalousneuvoja: Suosittelee tehoviljelyä maksimaalisen voiton saavuttamiseksi
- Perheystävä/asianajaja: Yrittää auttaa perhettä löytämään kompromissiratkaisun

Keskeinen kysymys: Pitäisikö perheiden asettaa etusijalle taloudelliset tarpeet vai ympäristönsuojelu perintöä tehdessään?

SKENAARIOKORTTI 10: KOULUN LOUNASOHJELMA
Ympäristö: Koululautakunnan kokous, jossa käsitellään koulun ruokalan ruokaohjelmaa

Dilemma: Koulu voi ostaa halpaa, maaperää vahingoittavilla menetelmillä kasvatettua ruokaa tai kallista luomuruokaa, joka suojelee maaperää mutta rasittaa budjettia.

ROOLIT:
- Koulun rehtori: Haluaa tarjota terveellistä ruokaa, mutta hänellä on rajallinen budjetti

- Vanhempien edustaja: Vaatii luomuruokaa lasten terveyden vuoksi
- Koululautakunnan rahastonhoitaja: Huolissaan muiden ohjelmien budjettileikkauksista
- Oppilaiden ympäristökerhon johtaja: Haluaa koulun näyttävän esimerkkiä maaperän suojelussa
- Paikallinen luomuviljelijä: Selittää maaperää säästävän viljelyn haasteet ja korkeammat kustannukset

Keskeinen kysymys: Pitäisikö koulujen käyttää enemmän rahaa ympäristöystävälliseen ruokaan, vaikka se merkitsisi muiden ohjelmien leikkaamista?

OPETTAJAN OHJEET SKENAARIOKORTTEJA VARTEN:

Suorituskykyvinkkejä:
- Anna ryhmille viisi minuuttia aikaa lukea ja keskustella skenaariostaan
- Kannusta oppilaita todella "tulemaan" omaksi hahmokseen
- Muistuta oppilaita, että täydellistä ratkaisua ei ehkä ole – eettiset ongelmat ovat monimutkaisia
- Pyydä yleisöä ehdottamaan luovia kompromisseja jokaisen esityksen jälkeen

Keskustelukysymyksiä jokaisen kohtauksen jälkeen:
- Mitkä arvot olivat ristiriidassa tässä tilanteessa?
- Kumman hahmon argumentti oli vakuuttavin ja miksi?
– Miten tämä ongelma voitaisiin ratkaista kaikkien tarpeet huomioon ottaen?
- Mitä tekisit, jos olisit tässä tilanteessa?

Arvioinnin painopiste:
- Opiskelijat osoittavat ymmärrystä useista näkökulmista
- Opiskelijat osaavat tunnistaa kyseessä olevat eettiset periaatteet
- Opiskelijat ehdottavat harkittuja ratkaisuja, jotka ottavat huomioon eri sidosryhmät
– Opiskelijat osoittavat empatiaa erilaisia näkökulmia kohtaan

Laajennusideoita:
- Pyydä oppilaita kirjoittamaan vaihtoehtoisia loppuja tilanteille
- Luo uusia skenaarioita paikallisten maaperäongelmien perusteella
- Tutki tosielämän esimerkkejä vastaavista ongelmista
- Kutsu paikallisia maanviljelijöitä tai ympäristöasiantuntijoita vastaamaan opiskelijoiden esityksiin

MAAPERÄN RATKAISUT -LUPAUSPUU: KYSYMYKSIÄ

Ohjeita opettajille: Käytä näitä ohjeita auttaaksesi oppilaita kehittämään merkityksellisiä, henkilökohtaisia lupauksia maaperän suojelusta. Oppilaat voivat valita itselleen sopivia kysymyksiä tai käydä läpi eri kategorioita systemaattisesti.

HENKILÖKOHTAISET ELÄMÄNTAPALUPAUKSET

Ruokavalinnat:
- Mitä voisin tehdä ruokailutottumuksiini maaperän suojelemiseksi?
– Miten voin vähentää ruokahävikkiä arjessani?
- Mitä lähellä tuotettuja ruokia voin valita useammin?

- Miten voin oppia lisää siitä, mistä ruokani tulee ja miten se on kasvatettu?
- Mitä lihatonta ateriaa voisin kokeilla viikossa maaperän kuormituksen vähentämiseksi?

Kuluttajapäätökset:
- Miten voin tukea yrityksiä, jotka välittävät maaperän terveydestä?
- Mitä kysymyksiä voin kysyä ostoksilla saadakseni tietoa maaperää säästävistä tuotteista?
- Miten voin valita ostoksissani laadun määrän sijaan?
- Millä tavoin voin vähentää kokonaiskulutustani ympäristön hyväksi?
- Miten voin tutkia yritysten ympäristökäytäntöjä ennen niiden tuotteiden ostamista?

Koti ja puutarha:
- Mitä voin tehdä perheeni puutarhassa tai parvekkeella suojellakseni maaperää?
- Miten voin aloittaa ruokajätteiden kompostoinnin kotona?
- Mitä luonnollisia vaihtoehtoja voin käyttää kemiallisten lannoitteiden tai torjunta-aineiden sijaan?
- Miten voin luoda elinympäristön maaperää tukeville eliöille, kuten lieroille?
- Millä tavoin voin vähentää kemikaalien valuntaa kodistani?

OPPIMISTA JA KOULUTUSTA KOSKEVAT LUPAUKSET

Tiedon rakentaminen:
- Mitä uutta haluan oppia maaperästä tässä kuussa?
- Miten voin jakaa maaperästä oppimaani perheeni tai ystävieni kanssa?
- Mitä maaperää käsittelevää dokumenttia, kirjaa tai verkkosivustoa aion tutkia?
- Miten voin yhdistää maaperän terveyden muihin opiskelemiini aiheisiin?
- Ketä paikallista maaperäasiantuntijaa tai maanviljelijää voisin haastatella tai jolta voisin oppia?

Koulu ja yhteisö:
- Miten voin tuoda maaperätietoisuutta kouluuni tai nuorisoryhmääni?
- Millä tavalla voin ottaa ystäväni mukaan maaperän suojeluun?
- Miten voin aloittaa keskusteluja maaperän etiikasta tuntemieni ihmisten kanssa?
- Minkä maaperää käsittelevän esityksen tai projektin voisin luoda muille?
- Miten voin yhdistää maaperän suojelun muihin minulle tärkeisiin asioihin?

TOIMINTA- JA EDUNKÄYTTÖLUPAUKSET

Suora toiminta:
- Mitä käytännönläheistä toimintaa voin tehdä auttaakseni maaperän kunnon parantamisessa yhteisössäni?
- Miten voin osallistua paikallisiin ympäristön puhdistus- tai ennallistamishankkeisiin?
- Mitä yhteisöpuutarha- tai kaupunkiviljelyhanketta voin tukea?
- Miten voin auttaa poistamaan maaperää vahingoittavia vieraskasveja?
- Millä tavoin voin vähentää eroosiota tai maaperän vaurioitumista alueellani?

Edunvalvonta ja vaikuttaminen:
- Miten voin kannustaa kouluani omaksumaan maaperäystävällisempiä käytäntöjä?
- Minkä kirjeen voin kirjoittaa paikalliselle poliitikolle maaperän suojelusta?
- Miten voin hyödyntää sosiaalista mediaa lisätäkseni tietoisuutta maaperäongelmista?
- Mitä maaperän suojelua koskevaa vetoomusta tai kampanjaa voin tukea?
- Miten voin vaikuttaa perheeni ostopäätöksiin tukeakseni maaperän terveyttä?

LUOVIIN JA INNOVATIIVISIN LUPAUKSIIN

Taiteellinen ilmaisu:
- Miten voin käyttää taidetta, musiikkia tai kirjoittamista maaperän juhlistamiseen?
- Minkä luovan projektin voin tehdä osoittaakseni muille, miksi maaperä on tärkeä?
- Miten voin dokumentoida paikallisen alueeni maaperää valokuvauksen tai taiteen avulla?
- Minkä tarinan tai runon voin kirjoittaa maaperän suojelusta?
- Miten voin suunnitella jotain, joka auttaa ihmisiä luomaan yhteyden maaperään?

Innovaatio ja ongelmanratkaisu:
- Minkä yksinkertaisen maaperän suojeluun tarkoitetun keksinnön tai ratkaisun voin tutkia tai kehittää?
- Miten voin kokeilla luonnollisia tapoja parantaa maaperän terveyttä?
- Mikä sovellus, verkkosivusto tai työkalu voisi auttaa ihmisiä tekemään maaperää säästäviä valintoja?
- Miten voin suunnitella paremman kompostointi- tai maaperänhoitojärjestelmän?
- Millä tavoin voin yhdistää teknologian maaperän suojeluun?

SUHDE- JA YHTEISÖLUPAUKSET

Perheyhteydet:
- Miten voin ottaa perheeni mukaan maaperän suojelutoimiin?
- Minkä keskustelun maaperän etiikasta voin aloittaa kotona?
- Miten voin oppia lisää sukuni tai esivanhempieni suhteesta maahan?
- Mitä puutarhanhoitoon tai maanviljelyyn liittyvää perinnettä voin jatkaa tai aloittaa?
- Miten voin opettaa nuoremmille perheenjäsenille maaperästä?

Yhteisön rakentaminen:
- Miten voin olla yhteydessä muihin, jotka välittävät maaperästä alueellani?
- Mihin maaperän tai ympäristönsuojeluun keskittyvään ryhmään tai organisaatioon voin liittyä?
- Miten voin järjestää maaperään keskittyvän tapahtuman tai toiminnan ystävien kanssa?
- Millä tavoin voin auttaa naapureitani tekemään maaperää koskevia valintoja?
- Miten voin rakentaa siltoja eri ryhmien välille, jotka välittävät maasta?

PITKÄAIKAISET SITOUMUKSET

Tulevaisuuden suunnittelu:
- Millainen urapolku voisi auttaa minua suojelemaan maaperää ammattimaisesti?
- Miten voin varmistaa, että maaperän suojelu pysyy minulle tärkeänä ikääntyessäni?
- Mitä taitoja haluan kehittää tullakseni paremmaksi maaperänhoitajaksi?
- Miten voin vaikuttaa siihen, että seuraava sukupolvi välittää maaperästä?
- Millaisen perinnön haluan jättää ympäristönsuojelun saralla?

Systeeminen muutos:
- Miten voin tukea maaperää suojelevia toimintalinjoja paikallisella, kansallisella tai globaalilla tasolla?
- Millä tavoin voin pyrkiä muuttamaan haitallisia järjestelmiä?

- Miten voin tukea maaperää säästäviä menetelmiä käyttäviä viljelijöitä?
- Mitä taloudellisia valintoja voin tehdä maaperän terveyden tukemiseksi?
- Miten voin puolustaa maaperäkasvatusta kouluissa?

POHDINNAN AIHEET LUPAUKSEN TEKEMISEEN:

Henkilökohtainen yhteys:
- Mikä maaperän suojelun osa-alue tuntuu minusta henkilökohtaisesti tärkeimmältä?
- Mitä taitoja tai resursseja minulla jo on, jotka voisivat auttaa maaperän hoidossa?
- Mitkä esteet saattavat estää minua auttamasta maaperää, ja miten voin voittaa ne?
- Miten maaperän suojelu liittyy muihin arvoihini?

Realistinen tavoitteiden asettaminen:
- Minkä pienen askeleen voin ottaa tällä viikolla?
- Mitä voisin tehdä säännöllisesti, esimerkiksi kerran kuukaudessa?
- Mihin kausiluonteisiin aktiviteetteihin voisin sitoutua?
- Miten voin tehdä lupauksestani täsmällisen ja mitattavissa olevan?

Vaikutusten huomioon ottaminen:
- Miten omat tekoni voisivat inspiroida muita?
- Millaisia heijastusvaikutuksia lupauksellani voisi olla yhteisössäni?
- Miten lupaukseni vastaa sekä välittömiin että pitkän aikavälin maaperän tarpeisiin?
- Millainen henkilökohtaisen muutoksen ja kollektiivisen toiminnan yhdistelmä on järkevä?

ESIMERKKEJÄ LUPAUKSEN ALOITUKSISTA (Opiskelijoille, jotka tarvitsevat enemmän rakennetta):

– "Lupaan tehdä..."
- "Joka viikko minä..."
– Sitoudun oppimaan…
– "Minä jaan..."
– "Lupaan tehdä..."
- "Tämän kuun loppuun mennessä aion..."
– "Aion puolustaa..."
– "Minä vähennän..."
– "Minä tuen..."
- "Minä luon..."

Kannusta oppilaita:
- Tee lupauksista konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia
- Valitse jotain, mistä he aidosti välittävät
- Ota huomioon sekä yksilölliset että kollektiiviset vaikutukset
- Mieti, miten heidän lupauksensa heijastaa heidän henkilökohtaisia arvojaan
- Ole realistinen sen suhteen, mitä he voivat saavuttaa
- Sisällytä aikajana tarvittaessa
- Mieti, mistä he tietävät, ovatko he onnistuneet

Opettajan muistutus: Korosta, että lupausten tulisi olla myönteisiä, ratkaisukeskeisiä ja henkilökohtaisesti merkityksellisiä pikemminkin kuin määräileviä tai syyllisyyttä aiheuttavia.

EETTISTEN MAAPERÄN SUOJELIJAN POHDINOINTITYÖARKKI

OSA 1: YHTEYDENOTTO MAAPERÄÄN

1. Mitä mieltä olit maaperästä tunnin alussa? Ympyröi yksi ja selitä:

Välinpitämätön – Utelias – Huolestunut – Yhteydessä – Muu: _____

Selitä tunteesi:
_ ...
_ ...

2. Mikä maaperään liittyvä asia yllätti sinut tämänpäiväisen oppitunnin aikana?
_ ...
_ ...

3. Täydennä tämä lause: "Maaperä on tärkeä, koska..."
_ ...
_ ...
_ ...

OSA 2: EETTINEN AJATTELU

4. Mitä tarkoittaa "eettinen suhde" maaperään?
_ ...
_ ...
_ ...

5. Minkä roolileikkihahmon näkökulman pidit vakuuttavimpana? Miksi?

Hahmo: _ ...

Miksi heidän näkökulmansa oli vakuuttava:
_ ...
_ ...
_ ...

6. Mikä on yksi eettinen periaate (kuten oikeudenmukaisuus, vastuullisuus tai huolenpito), jonka mielestäsi tulisi ohjata maaperän käsittelyä?

Periaate: _ ...

Miten se soveltuu maaperään:
_ ...
_ ...

OSA 3: HENKILÖKOHTAINEN VASTUU

7. Ympyröi väittämä, joka parhaiten kuvaa tämänhetkisiä tunteitasi henkilökohtaisesta vastuustasi maaperästä:

a) En usko, että yksilöillä on paljon vaikutusta
b) Haluan auttaa, mutta en tiedä miten
c) Tunnen vastuuta, mutta se tuntuu ylivoimaiselta
d) Tunnen motivaatiota toimia
e) Yritän jo nyt suojella maaperää jokapäiväisessä elämässäni.

Perustele valintasi:
_ ...
_ ...

8. Mikä este saattaa estää sinua suojelemasta maaperää? Miten voisit voittaa sen?

Este: _ ...

Kuinka siitä selvitään:
_ ...
_ ...

9. Millä tavoin päivittäiset valintasi vaikuttavat jo maaperään (positiivisesti tai negatiivisesti)?
_ ...
_ ...

OSA 4: ETEENPÄIN KATSOEN

10. Soil Solutions Tree -lupauksesi oli:
_ ...
_ ...

Miksi valitsit juuri tämän lupauksen?
_ ...
_ ...

11. Miten muistat pitää lupauksesi?
_ ...
_ ...

12. Millä tavalla voisit kannustaa muita välittämään maaperästä?
_ ...
_ ...

OSA 5: SYVEMPÄÄ POHDINNOA

13. Miten mielestäsi tulevat sukupolvet arvioivat maaperän käsittelyämme? Mitä haluaisit heidän tietävän oman sukupolvenne toimista?
_ ...
_ ...
_ ...
_ ...

14. Jos maaperä osaisi puhua, mitä luulet sen sanovan ihmisille?

_ ...
_ ...
_ ...

15. Täydennä tämä lause: "Maaperän vartijana oleminen tarkoittaa..."
_ ...
_ ...
_ ...

OSA 6: YHTEYDET

16. Miten maaperästä huolehtiminen liittyy muihin arvoihin tai asioihin, joista välität?
_ ...
_ ...
_ ...

17. Mikä on yksi maaperän etiikkaan liittyvä kysymys, joka sinulla on vielä tämänpäiväisen oppitunnin jälkeen?
_ ...
_ ...

18. Miten suhteesi maaperään on muuttunut tämän oppitunnin aikana?

Ennen: _ ...

Jälkeen: _ ...

Mikä aiheutti tämän muutoksen:
_ ...
_ ...

OSA 7: LOPPUREFLEKSIO

19. Piirrä tai kirjoita, miltä "maaperän vartijana" oleminen sinusta näyttää:

[Suuri tyhjä laatikko piirtämistä/kirjoittamista varten]

20. Yksi sana, joka kuvaa nykyistä suhtautumistasi maaperään:

MINUN SANANI: _ ...

Miksi tämä sana:
_ ...
_ ...

OPETTAJAN HUOMAUTUKSET:

Arvioinnin painopiste:
- Etsi todisteita eettisestä päättelystä ja henkilökohtaisesta yhteydestä

- Huomioi opiskelijoiden kyky yhdistää yksittäiset toimet laajempaan vaikutukseen
- Tarkkaile ympäristökansalaisuuden käsitteiden kehitystä
- Tarkista, että ymmärrät maaperäkysymyksiin liittyviä useita näkökulmia

Jatkotoimenpiteet:
- Käytä vastauksia tulevien oppituntien suunnitteluun
- Jaa nimettömiä otteita luokkakeskustelun inspiroimiseksi
- Luo luokan yhteenveto yhteisistä teemoista
- Yhdistä portfolioarviointiin tai meneillään oleviin projekteihin

Ajansäästövinkkejä:
- Oppilaat voivat suorittaa osiot 1–3 päätunnin aikana
- Osiot 4–7 toimivat hyvin hiljaisena pohdintahetkenä
- Voidaan soveltaa läksyjen tekemiseen
- Harkitse, että oppilaat täyttävät tehtävät digitaalisesti helpon säilytyksen takaamiseksi

---

MAAPERÄANALYYSIN EETTISET VIITEKEHYKSET
Opettajan tiedote

Käyttöön edistyneille oppijoille tai lisäaktiviteeteille

YLEISKATSAUS

Nämä kolme keskeistä eettistä viitekehystä tarjoavat erilaisia näkökulmia maaperään liittyvien moraalisten dilemmien analysointiin. Jokainen viitekehys esittää erilaisia kysymyksiä ja voi johtaa erilaisiin johtopäätöksiin samasta tilanteesta. Näiden lähestymistapojen ymmärtäminen auttaa opiskelijoita kehittämään hienostuneempaa eettistä päättelyä ympäristökysymyksistä.

---

1. TYÖETIIKKA (VELVOLLISUUTEEN PERUSTUVA)

Keskeinen periaate:
Teot ovat oikeita tai vääriä sen perusteella, noudattavatko ne moraalisääntöjä tai velvollisuuksia, seurauksista riippumatta.

Ydinkysymys:
"Mikä on velvollisuutemme maaperän suhteen?"

Soveltuu maaperäongelmiin:
- Velvollisuus tulevia sukupolvia kohtaan: Meillä on ehdoton velvollisuus säilyttää maaperä niille, jotka eivät ole vielä syntyneet
- Luonnonsuojeluvelvollisuus: Ihmisillä on moraalinen velvollisuus huolehtia luonnosta.
- Oikeusvelvollisuus: Meidän on kohdeltava kaikkia ihmisiä oikeudenmukaisesti hedelmällisen maaperän saatavuudessa
- Totuudenmukaisuusvelvollisuus: Meidän on oltava rehellisiä maaperän huonontumisesta ja sen syistä

Esimerkkianalyysi:

Skenaario: Viljelijän on valittava kemikaalien käytön välillä pelastaakseen tämän vuoden sadon tai maaperän terveyden suojelemiseksi.

Deontologinen lähestymistapa: "Jos meillä on velvollisuus säilyttää maaperä tuleville sukupolville, haitallisten kemikaalien käyttö on väärin välittömistä hyödyistä riippumatta. Velvollisuutemme on toimia periaatteiden mukaisesti, joita haluaisimme kaikkien noudattavan."

Opiskelijoiden keskustelukysymykset:
- Mitä velvollisuuksia meillä on maaperää kohtaan, jota ei voida rikkoa?
- Pitäisikö näiden velvollisuuksien koskea kaikkia ihmisiä tasapuolisesti kaikkialla?
- Miten päätämme, milloin velvollisuudet ovat ristiriidassa (ihmisten ruokkiminen vs. maaperän suojelu)?

Keskeiset filosofit: Immanuel Kant, W. D. Ross

---

2. SEURAAMUSETIIKKA (TULOKSILLE PERUSTUVA)

Keskeinen periaate:
Teot ovat oikeita tai vääriä yksinomaan niiden tulosten tai seurausten perusteella.

Ydinkysymys:
"Mitkä maaperän suojelutoimenpiteet tuottavat parhaat kokonaistulokset?"

Soveltuu maaperäongelmiin:
- Paras hyvä: Toimet, jotka suojelevat maaperää mahdollisimman monen ihmisen hyväksi, ovat moraalisesti oikein
- Kustannus-hyötyanalyysi: Meidän tulisi valita maaperäpolitiikkoja, jotka maksimoivat hyödyt ja minimoivat haitat
- Utilitaristinen laskelmointi: Oikea valinta tuottaa eniten onnellisuutta/hyvinvointia kokonaisuudessaan
- Pitkäaikainen vs. lyhytaikainen: Meidän on punnittava välittömiä tarpeita tulevia seurauksia vasten

Esimerkkianalyysi:
Skenaario: Hallituksen on valittava tehomaatalouden (välitön ruokaturva) ja kestävän maatalouden (maaperän pitkän aikavälin terveys) välillä.

Seurausperusteinen lähestymistapa: "Meidän tulisi laskea, mikä vaihtoehto tuottaa parhaat tulokset useimmille ihmisille ajan mittaan. Jos kestävä maatalous estää nälänhädän 50 vuodessa, se voi olla lyhytaikaisen ruokapulan arvoista nyt."

Opiskelijoiden keskustelukysymykset:
- Miten mittaamme ja vertaamme erityyppisiä seurauksia?
- Pitäisikö meidän asettaa etusijalle ihmisten välittömät tarpeet vai pitkän aikavälin ympäristön terveys?
– Miten voimme ottaa huomioon seuraukset, joita emme voi ennustaa?

Keskeiset filosofit: Jeremy Bentham, John Stuart Mill, Peter Singer

---

3. HYVE-ETIIKKA (LUONNEPERUSTUVA)

Keskeinen periaate:
Teot ovat oikeita tai vääriä sen perusteella, heijastavatko ne hyviä luonteenpiirteitä (hyveitä) vai huonoja (paheita).

Ydinkysymys:
"Millainen ihminen minun pitäisi olla suhteessa maaperään?"

Soveltuu maaperäongelmiin:
- Kohtuullisuuden hyve: Kohtuullinen resurssien käyttö, liiallisen kulutuksen välttäminen
- Varovaisuuden hyve: Viisaus maaperän hoitoa koskevien päätösten tekemisessä
- Oikeudenmukaisuuden hyve: Oikeudenmukaisuus siinä, miten maaperän resursseja jaetaan ja suojellaan
- Myötätunnon hyve: Maaperän elämästä ja tulevista sukupolvista huolehtiminen
- Rohkeuden hyve: Maaperän suojelun puolustaminen silloinkin, kun se on vaikeaa

Esimerkkianalyysi:
Skenaario: Kuluttajan on valittava halvan (mahdollisesti haitallisesti tuotetun) ruoan ja kalliin luomuruoan välillä.

Hyveeettinen lähestymistapa: "Hyveellinen ihminen olisi kohtuullinen (ei tuhlaileva), harkitseva (ottaen huomioon pitkän aikavälin vaikutukset) ja oikeudenmukainen (tuki oikeudenmukaisia viljelykäytäntöjä). Oikea valinta heijastaa luonteenpiirteitä, joita haluamme kehittää."

Opiskelijoiden keskustelukysymykset:
- Minkä luonteenpiirteiden tulisi ohjata suhdettamme maaperään?
- Kuinka maaperän hoitaminen voi auttaa meitä tulemaan paremmiksi ihmisiksi?
- Millainen olisi "hyveellinen maaperän vartija"?

Keskeiset filosofit: Aristoteles, Alasdair MacIntyre, Rosalind Hursthouse

---

VIITEKEHYSTEN VERTAILU

Esimerkki maaperäongelmasta: Pitäisikö kaupungin rakentaa kohtuuhintaisia asuntoja hedelmälliselle viljelysmaalle?

Kehys	Keskittyminen	Keskeinen kysymys	Todennäköinen johtopäätös
Deontologinen	Moraaliset velvollisuudet	"Mikä on velvollisuutemme suojella maatalousmaata?"	Todennäköisesti vastustaa kehitystä (velvollisuus suojella maaperää)
Seurauspuolinen	Tulokset	"Mikä vaihtoehto tuottaa parhaan kokonaistuloksen?"	Riippuu hyötyjen ja haittojen laskennasta
Hyve-etiikka	Merkki	"Mitä hyveellinen yhteisö tekisi?"	Keskity tasapainoiseen ja viisaaseen päätöksentekoprosessiin

---

OPETUSSTRATEGIAT

Edistyneille opiskelijoille:
1. Kehikon rotaatio: Pyydä oppilaita analysoimaan sama maaperäskenaario käyttäen kaikkia kolmea kehikkoa
2. Väittelyn formaatti: Määritä eri viitekehykset eri tiimeille
3. Tapaustutkimusanalyysi: Sovella viitekehyksiä tosielämän maaperään liittyviin kiistoihin
4. Filosofinen dialogi: Oppilaat leikkivät filosofeja, jotka keskustelevat maaperäkysymyksistä

Keskustelun fasilitointi:
- Tunnista monimutkaisuus: Nämä viitekehykset johtavat usein erilaisiin johtopäätöksiin
- Kannusta synteesiin: Opiskelijat voivat yhdistää oivalluksia useista viitekehyksistä
- Käytännön sovellus: Auta oppilaita näkemään, miten nämä viitekehykset näkyvät todellisissa poliittisissa keskusteluissa
- Henkilökohtainen pohdinta: Mikä viitekehys resonoi parhaiten kunkin opiskelijan arvojen kanssa?

Arviointikysymykset:
- Miten kukin viitekehys lähestyisi tätä maaperäongelmaa?
- Mitkä ovat kunkin lähestymistavan vahvuudet ja rajoitukset?
- Mikä viitekehys ympäristökysymyksissä on mielestäsi vakuuttavin? Miksi?
- Miten viitekehysten yhdistäminen voisi johtaa parempiin maaperän suojelupäätöksiin?

YLEISIÄ OPISKELIJOIDEN VÄÄRÄKÄSITYKSIÄ

Tietoa deontologisesta etiikasta:
- Väärinkäsitys: "Säännöt ovat aina jäykkiä eikä niitä voi rikkoa"
- Todellisuus: Säännöt voivat olla monimutkaisia ja vaatia tulkintaa tietyissä tilanteissa

Seurausetiikasta:
- Väärinkäsitys: "Mikä tahansa on ok, jos se tuottaa hyviä tuloksia"
- Todellisuus: Seuraukset on laskettava huolellisesti ja jaettava oikeudenmukaisesti

Tietoa hyveetiikasta:
- Väärinkäsitys: "Kyse on vain siitä, että on hyvä ihminen"
- Todellisuus: Hyveet ovat erityisiä luonteenpiirteitä, jotka vaativat kehittämistä ja harjoittelua

---

LISÄTOIMINTAA

Tutkimushankkeet:
Opiskelijat tutkivat, miten erilaisia eettisiä viitekehyksiä on sovellettu ympäristöpolitiikkaan
Vertaa alkuperäiskansojen eettisiä lähestymistapoja maaperään länsimaisiin filosofisiin viitekehyksiin
Analysoi nykyisiä maaperänsuojelulakeja eri eettisten näkökulmien kautta

Luovat sovellukset:
Opiskelijat luovat "eettisiä päätöksentekopuita" maaperään liittyville valinnoille
Suunnittele kampanjoita, jotka vetoavat erilaisiin eettisiin viitekehyksiin
Kirjoita poliitikoille kirjeitä käyttäen erilaisia eettisiä argumentteja

Oppiainerajat ylittävät yhteydet:

Historia: Miten eri yhteiskunnat ovat soveltaneet näitä eettisiä periaatteita maankäyttöön?
Tiede: Miten tieteelliset faktat ovat vuorovaikutuksessa eettisten viitekehysten kanssa?
Taloustiede: Miten talousteoriat liittyvät näihin eettisiin lähestymistapoihin?

OPETTAJAN POHDINKYSYMYKSIÄ

- Mitä viitekehystä pidän henkilökohtaisesti vakuuttavimpana ympäristökysymyksissä?
- Kuinka voin auttaa opiskelijoita näkemään arvon viitekehyksissä, jotka eivät vastaa heidän alkuperäisiä mieltymyksiään?
- Mitkä paikallisen alueemme todelliset maaperäongelmat voisivat hyötyä tästä eettisestä analyysistä?
- Miten voin kannustaa opiskelijoita kehittämään oman eettisen viitekehyksensä ympäristöön liittyvää päätöksentekoa varten?

Muista: Tavoitteena ei ole löytää "oikeaa" viitekehystä, vaan auttaa oppilaita kehittämään hienostuneita eettisen päättelyn taitoja, joita he voivat soveltaa monimutkaisiin ympäristöhaasteisiin läpi elämänsä.